

ZÁŘÍ A ŘÍJEN

Po žních začínají myslivci s přikrmováním spárkaté i drobné zvěře jadrnými krmivými a krmitelnými zemědělskými a potravinářskými odpady. Letošní žně probíhaly rychle, ale na mnohých místech s velmi nízkými výnosy, zvláště na Jižní Moravě. I když na mnoha plochách klesla kvalita pod výkupní parametry, přesto obchodníci nakupují i horší kvalitu, protože zemědělských komodit je nedostatek a jejich cena je vyšší než v loňském roce. Projevuje se tak nesmyslnost některých opatření Evropské unie a naší vlády, která podstatnou část půdy neochránila před spekulativním zatravňováním, výstavbou solárních elektráren či výstavbou na nejkvalitnějších půdách. Při nákupu krmiv je nutné dbát na jejich kvalitu a na dobré podmínky uskladnění. Zaplísnění ve skladěch i v přikrmovacích zařízeních značně snižuje efekt přikrmování, zvěři nepomůže a může ohrozit její zdraví. Umístění krmelců je nutno měnit v návaznosti na plochy oseté ozimou řepkou, aby vhodným přikrmováním bylo možné eliminovat úhyny zvěře a škodám na porostech. Krmelce jsou pravidelně kontrolovány a průběžně opravovány, a to i z důvodů častých projevů vandalizmu zvláště v příměstských oblastech. V září začínají svou funkci plnit tzv. „biopásky“, které zvyšují úživnost honitby a poskytují kryt pro zvěř. Pro biopásky je vhodné využít nepravidelné okraje velkých pozemků zvláště v blízkosti lesa. Na polích vzhází ozimá řepka, výdrol obilnin, probíhá setová orba pro ozimé obilniny a probíhá seti ožimové ječmene, později pšenice, žito a tritikale. Končí sklizeň máku, probíhá sklizeň sóji, lupiny, slunečnice, poloraných odrůd brambor a kukuřice na siláž. Na polích, kde probíhá sklizeň je dle nového zákona o myslivosti 449/2001 Sb. zakázáno lovit zvěř, tedy na pozemcích, na kterých současně probíhá sklizeň a také na sousedních pozemcích ve vzdálenosti do 200 m od hranice těchto pozemků, a to z důvodu bezpečnosti. Škody na kukuřici způsobené zavíječem kukuřičným jsou opět vysoké a jsou zaměnitelné s poškozením divokými prasaty. Pěstování kukuřice odolné proti zavíječi je perspektivní nejenom z hlediska ochrany přírody a snižování spotřeby pesticidů, ale i pro vysokou kvalitu siláže či zrna bez plísní a mykotoxinů. Se začátkem sklizně kukuřice na siláž začíná migrace černé zvěře do lesnatých oblastí. Srnci zvěř se intenzivně paství a postupně začíná přebarvovat (měnit srst) což lze využít pro rozpoznání průběžných kusů „holé“ srnci zvěře. Od září začíná lov kachen a myslivci dle nového Zákona o myslivosti musí pro lov vodního ptactva používat ocelové broky. I když jsou ocelové broky tvrdší, k poškození hlavní by nemělo docházet, protože moderní brokové náboje tuzemské výroby jsou vybavené chrániči broků, které brání kontaktu broků se stěnou hlavně a snižují tak nebezpečí opotřebení hlavní. Při honech na kachny je nutno počítat i s kontrolami Policie ČR, která i v letošním roce bude sledovat dodržování zákazu konzumace alkoholu při lovu a platnost všech potřebných dokladů. Za jasných nocí se myslivci věnují lovu černé zvěře zvláště na strništích a posečených loukách. Probíhá houbařská sezóna, proto je na místě dodržování všech bezpečnostních

pravidel při lovu. Na svátek Sv. Václava vrcholí jelení říje. Jelení zvěř, zvláště pak silní jeleni, je mimo období říje obtížně pozorovatelná, a proto je toto období pro mnohé „svátkem“, časem výběru ušetřené dovolené a možnosti vyrazit do hor pozorovat tuto nevdědnou událost.

V září se dostává na trh čerstvá zvěřina, kterou lze považovat za velmi kvalitní biopotravinu. Na rozdíl od masa produkovaného v režimu ekologického či normálního zemědělství se u zvěře nepoužívají antibiotika. Produkce zvěřiny je pod stálým a přísným veterinárním dozorem.

V krajině chybí voda, proto při suchém počasí musí myslivci doplňovat vodu do napajedel. Nedostatek vody v krajině způsobuje vysokou migraci zvěře, která je jednou z příčin škod na zemědělských kulturách. Zemědělci často osévají jednou plodinou souvislé plochy přesahující i 500 ha, což je další důvod vyšší migrace zvěře a doklad nesmyslnosti argumentů lobbistů, kteří prosazují snížení velikosti honitby na 100 ha. Bez jakýchkoliv blokad a demonstrací ekologických aktivistů provedli rybáři v některých regionech odstřel zákonem chráněných kormoránů. V lesích probíhá asanace stromů po polomech a napadení kůrovci. Při vyšší vlhkosti půdy je možno provést podzimní výsadbu stromů. Do suché půdy vysazovat nemá smysl z důvodu vysoké nákladovosti na zalévání. Již jedenáct let ekologičtí aktivisté tvrdí, že výskyt kalamitně přemnoženého kůrovce na Šumavě bude slábnout, a ten mezitím způsobil škodu Českému republice jako vlastníku tamních lesů v řádu miliard korun a je důvodná obava, aby podobnou katastrofou nedopadly i lesy z Křivoklátska.

PŘI LOVU JE NUTNO DBÁT VŠECH ZÁSAD BEZPEČNOSTI

Měsícem září přichází hlavní lovecká sezona. Hned od počátku září se myslivci věnují **lovu holé zvěře srncí**. Zvěř se intenzivně paství a postupně začíná přebarvovat (měnit srst). Právě v tuto dobu lze nejlépe poznat průběžné kusy. Předmětem lovu by měly být zejména slabé kusy. Za jasných nocí se myslivci věnují **lovu černé zvěře** zvláště na strništích a posečených loukách. Zásadně však neloví samostatné kusy. Jsou to zpravidla kňourci, kteří se oddělili od tlup, příliš neškodí a budou tvořit základ sociální struktury populace černé zvěře. Protože v září probíhá **říje jelení zvěře**, je dobré ponechat v honitbách klid „pro dobu lásky“ a naplánovat lov holé zvěře jelení na pozdější dobu. Je také nutno důrazně připomenout, že je zcela nepřipustné lovit na polích, kde probíhá sklizeň - zákon o myslivosti 449/2001 Sb. zakazuje lovit zvěř na pozemcích, na kterých současně probíhá sklizeň a také na sousedních pozemcích ve vzdálenosti do 200 m od hranice těchto pozemků.

V říjnu vrcholí **daňčí říje**. Pokud nebyl proveden průběžný lov holé daňčí zvěře dříve, je nutné jej ponechat na pozdější období. Daňčí zvěř se daří na celém území ČR, avšak její stavy ve volnosti a její kvalita v posledních letech dramaticky poklesly, a to díky aplikaci nového zákona o myslivosti do praxe a velmi tvrdé politice LČR

vůči spárkaté zvěři, což vede ke snižování populace daňka žijícího ve volnosti. Naproti tomu narůstá počet daňků chovaných v oborách. Daňčí zvěř byla dovezena do Evropy pravděpodobně již Římany ve druhém až pátém století a rozšířila se postupně do celé střední Evropy. Daněk bývá blíže určován podle popisu vývoje, tvaru a jakosti paroží (špičák, vařečkář, slabý, silný nebo kapitální lopatáč). Podobně jako u jelení zvěře jsou i u daňčí zvěře značné rozdíly ve velikosti a váze mezi oběma pohlavími a navíc značné rozdíly mezi zvěří z různých lokalit. Způsobem života se daňčí zvěř podobá jeleni zvěři, obývá však nižší polohy a vyžaduje rozsáhlejší travní porosty. Ve volné přírodě je velmi opatrný a ostražitý. Velmi dobře plave a zdolává skokem i značně vysoké překážky. Daněk se výborně hodí pro oborní chovy, které mají v ČR velmi vysokou úroveň. Je zvěří společenskou a mimo období kladení žije většinou v početnějších tlupách. Dospělí daňci utvářejí samostatné skupiny, nejstarší žijí samotářsky.

ZVĚŘINA JE KVALITNÍ BIOPOTRAVINA

Od konce léta do konce ledna se dostává díky probíhající lovecké sezóně na trh zvěřina, se kterou se můžeme setkat v restauracích, v obchodech nebo ji můžeme zakoupit přímo od myslivců. Vzhledem k jejímu původu je možné považovat zvěřinu za velmi kvalitní biopotravinu, protože na rozdíl od masa produkovaného v režimu ekologického zemědělství nebo v normální zemědělské výrobě se u zvěře nepoužívají antibiotika, proto je možné naprosto vyloučit jakékoliv rezidua. Zvěři pomáhá člověk i mnohem menším množstvím odčervovacích přípravků, než je tomu u obou zmíněných typů zemědělské prvovýroby. Zvěřina je vysoce kvalitní maso bez přebytku tuku a v níž je možné cítit pravou a intenzivní chuť, která se stupňuje dle pohlaví a věku zvířete. Obecně lze říci, že zvěřina chutná plněji, protože zvěř má více pohybu, živí se širokou paletou plodů, bylin a trav, okusuje stromy a keře a tato pestrá strava nechává stopy i ve zvěřině. Chutí je zvěřina podobná hovězímu masu, je však aromatictější.

Při nákupu u myslivce je možno čerpat údaje o původu zvěřiny z lístku o původu zvěře, kde je uveden např. druh, věk, váha, pohlaví, den ulovení, číslo plomby a další údaje. Kontrolovat je nutno nasazení plomby na zadním běhu, která vylučuje pytláctví. Při nákupu v supermarketu většina údajů není zákazníkovi dostupná a navíc se většinou jedná o zmražené maso, které má oproti čerstvému nižší kvalitu.

Výběr zvěřiny uzpůsobíme účelu, kde zohledníme druh, partii masa či věk, což je vše uvedeno na lístku o původu zvěře, který je součástí každého uloveného kusu spárkaté zvěře. Pokud došlo k jatečné úpravě, měly by být tyto údaje uvedeny na etiketě na obalu. Zvěřina z pernaté zvěře je vhodná na pečení, ze srncí a z vysoké na omáčky a minuty. Černá zvěř se hodí na všechny způsoby. Nejdostupnější pro veřejnost však bývá bažant, který je loven od poloviny října. Nabídka je závislá na roční době respektive na dobách lovu, a ta je nejširší od konce léta do poloviny ledna. Zvěřinu lze zakoupit i v některých obchodech,

kde je nutno kontrolovat původ zvěřiny, protože se můžeme setkat i se zvěřinou z dovozu, kde nemusí platit obdobná veterinární opatření, jak oje tomu v ČR. Kvalitu zvěřiny kontroluje Státní veterinární správa a je nutno konstatovat, že systém dozoru v ČR patří k nejpřísnějším jak v evropském, tak i světovém měřítku. Pro úpravu je nutno dodržovat některé specifika, zvěřina musí být odležaná. Od doby odstřelu zhruba 1-2 týdny podle teploty v lednici, v chladných dnech (0-5 °C) i venku.

PRVNÍ ZRNO DO ZÁSYPŮ

V září myslivci již musí začít s přikrmováním zvěře. Jak tvrdí stará myslivecká zásada „poslední snop z pole, první zrno do zásypů“, tedy s přikrmováním začít hned po sklizni obilnin. Kombajny rychle sklídí obilní pole s malými ztrátami, sláma je na kombajnu drcena a okamžitě následuje podmítka či orba. Pole se tak z vysoce úživného prostředí před sklizní rychle promění na suchou potravní poušť, kde zvěř nemá prakticky žádný zdroj potravy, krytu ani vody. Po žních je nutno začít s přikrmováním srncí zvěře jadrnými krmivými, zejména v polních honitbách. Současně probíhá kontrola technického stavu přikrmovacích zařízení a rovněž je nutné zkontrolovat umístění krmelců v návaznosti na plochy oseté ozimými obilninami a hlavně ozimou řepkou. O novém umístění krmného zařízení se musí uživatel honitby dohodnout s majitelem pozemku, což je nejenom slušnost, ale i povinnost vycházející ze Zákona o myslivosti, který garantuje v tomto směru práva majiteli pozemku. Je nutno dbát na to, aby byl v honitbě nejméně 1 krmelec na 5-10 kusů spárkaté zvěře a 1 krmné zařízení pro drobnou zvěř na 10-15 kusů. Pro srnci zvěř, která je teritoriální, by měla být krmná zařízení rozmístěna pravidelně po honitbě. Pro tlupní druhy zvěře se vyplatí vybudovat soustředěná krmliště. Krmné zařízení by mělo být umístěno na suchém místě; s dobrým rozhledem pro zvěř (aby dokázala včas zjistit nebezpečí a v klidu uniknout); v klidové zóně (v dostatečné vzdálenosti od hlavních silnic a železnic - odlákání zvěře pro snížení střetů s dopravními prostředky); nejméně 100-200 m od mladých lesních porostů (snížení škod na mladých porostech). Pak se zvěř cítí bezpečněji a častěji navštěvuje krmná zařízení. V září myslivci začínají přikrmovat také bažanty. To se provádí doplňováním přiměřeného množství jadrných krmiv a obilních odpadů do „zásypů“, což jsou zastřešené plochy 2x2 metry, ve kterých je předkládáno krmivo chráněno před zaplísněním. Je nutno krmit tak, aby bažanti nalézali potravu na více místech. Pokud bažanti nenaleznou ve svém okolí dostatek potravy, vydávají se potravu hledat, což pro myslivce není žádoucí, neboť dochází k rozprchávání bažantů do volné krajiny, kde jsou ohroženi hlavně predátory a vlivy civilizace. V tomto měsíci se začínají rozpadávat rodinná hejtna a hlavně bažantí kohouti odcházejí hledat nová stanoviště. Je nutno doplnit také všechna slániska kusovou krmnou solí.

PRÁCE MYSLIVECKÉHO HOSPODÁŘE

Myslivecký hospodář vede záznam o lovu zvěře, o vydaných povolenkách,

plombách a listcích o původu zvěře. V předepsaných termínech podává hlášení místně příslušnému orgánu státní správy myslivosti. Nejpozději v září by měl myslivecký hospodář zpracovat plán honů na drobnou zvěř a předložit jej sdružení vlastníků honebních pozemků (honebnímu společenstvu) ke schválení. Hospodář také vede v patnosti včasné rozeslání pozvánek na říjnové bažantí hony. V mysliveckých sdruženích na členských schůzích jmenovitě rozdělí lov holé zvěře, připraví organizaci společných lovů. V říjnu vede v patnosti i **sběr srnčích parůžků** s cílem sledovat a porovnávat kvalitu srnců v honitbě. Pokud někdo nalezne shozený srnčí parůžek na své procházce lesem, měl by ho každopádně odevzdat mysliveckému hospodáři či jinému myslivci s udáním místa nálezu. Parůžky jsou velmi důležité ne kvůli jejich ceně (pohybuje se v řádech desítek korun), ale kvůli sledování kvality srnců v honitbě. Ponecháním shozu se vystavuje nálezce trestnému činu pytláctví.

PRÁCE V LESE

V semenářství sbíráme semena jedle, douglasky, vejmutovky, dubů, habrů na zeleno, olše šedé a zelené a semena některých keřů. V říjnu sbíráme šišky borovice horské (kosodřeviny) a semeno tisů. Pokračujeme ve sběru semen dubu, buku, habru, javoru, jasanu, lip, olší, ořešáku, jírovce, břeku a některých keřů. Semena břeku, jírovce, tisů a některých keřů zakládáme do písků. **Ve školkařství** končíme

s pletím a kypřením. Sčítáme semenáčky a sazenice. Zakládáme nové komposty. V říjnu vyzvedáváme, třídíme a zakládáme listnaté sazenice (nevyzvedáváme však sazenice akátu, dubu a topolu pro jarní výsadbu). Provádíme hlubokou orbu, připravujeme plochy pro podzimní výsev semen jedle, douglasky, vejmutovky, javoru, buku a dubu a vyséváme. Zabezpečujeme sazenice proti mrazům. Přehazujeme komposty. Opravujeme sněžné jámy a oplocení školek proti vniknutí zvěře. Pro podzimní výsadbu topolů připravujeme vápno a hnůj. **V péstebních pracích** chráníme kultury před vysokou buření ošlapováním nebo ožínáním. Zaměřujeme se rovněž na ochranu kultur před zvěří. Sejeme semeno jedle do porostu. Zajišťujeme podzimní zalesňování. Pokračujeme v přípravě půdy pro zalesňování na příští jaro, ve zraňování půdy pro přirozené zmlazení a v prořezávkách a probírkách porostů. **V ochraně lesa** dokončujeme zpracování posledních zbytků kůrovcového dříví. Nové lapáky již neklademe. Pokračujeme v kontrolách škůdců zimujících v půdě. Chemicky zasahujeme proti mladým housenkám bourovice borového, popř. druhému pokolení hřebenule borové. Zajišťujeme kultury proti okusu a ohryzu zvěře. V suchém období se stává stařina opět nebezpečnou pro vznik požárů. Zajišťujeme proto v případě potřeby protipožární ochranu. **Ve výrobě** v polohách, kde již nastává vegetační klid, začínáme s **těžbou listnáčů**. V nahodilé těžbě zpracováváme souše, zlomy a vývraty. Pokračujeme

v opravách cest. Probíhá sběr kaštanů, jeřabin, šípků, trnek, bezinek.

Myslivci se věnují sběru kaštanů a žaludů, a pokud mají možnost, tak je i vykupují od sběratelů. Sběru se věnují i některé základní školy. Plody je zapotřebí dosušit na skladovatelnou vlhkost, aby nedošlo k zaplísnění. V průběhu listopadu a prosince je pak odváží do příkrmovacích zařízení a zpestřují jimi zvěř potravu. Kaštiny i žaludy mají vysokou dietetickou hodnotu a třísloviny obsažené v těchto plodech jsou pro zvěř prospěšné a v konečném důsledku pomáhají snižovat škody na lesních kulturách.

Co dalšího se děje v honitbách?

V první polovině září:

- 1.9. začíná lov kachny divoké, jelence běloocasého, srnčí parůžek
- odlétá čáp černý, včelojed lesní a bukač velký
- dozrávají ostružiny, bezinky a žaludy
- v lesích probíhá asanace stromů napadených kůrovcem

V druhé polovině září:

- začíná jelení říje
- 16.9. Světový den „Uklidme svět“
- dozrávají bukvice
- odlétá jiřička obecná, linduška lesní, kukačka obecná a vlaštovky
- 22.9. Evropský den bez aut
- 28.9. vrcholí jelení říje
- na polích se seje ozimá pšenice, žito a tritikale

V první polovině října:

- Nejstarší srnci shazují paroží.
- Přilétá husa polní a havran.
- Padají kaštiny.
- Jelení a srnčí zvěř přebírají do zimní srsti.
- Končí agrotechnický termín setí ozimých obilovin.
- Na polích kvete hořčice a svazka setá na „zelené hnojení“.
- Probíhá kontrola oplocenek výsadeb a oplocení mladých listnáčů.
- Myslivci kontrolují technický stav přežívacích obůrek.
- Průběžně asanace stromů napadených kůrovcem.
- Za vlhkého počasí probíhá podzimní výsadba stromků

V druhé polovině října:

- Kvetou ocúny.
- Začíná daňčí říje. Začíná říje jelena siky.
- Přitahují kvičaly.
- Starší srnci shazují paroží.
- Odlétá špaček.
- Jezevci a plazi upadají do zimního spánku.
- Na polích se dokončuje zimní orba, je prováděna aplikace herbicidů v obilovinách, probíhá sklizeň kukuřice na zrno.
- V lesích probíhá natírání stromků repelenty proti okusu.

Ing. Jiří Šilha, mobil: 604 953 043

e-mail: jiri.silha@centrum.cz

Nezkrácený článek je k dispozici na www.bohemica.cz

BUK

Mrazové škody v lesních školkách

Obdobně jako loňského roku způsobily nepříjemné pozdní jarní mrazy značné škody na rozpěstovaném sadebním materiálu lesních dřevin v lesních školkách. Zejména noční mráz dne 18. května v některých lesních školkách značnou mírou poškodil či přímo zničil semenáčky ale i vzrostlejší sazenice buku, jedle a smrku.

Přesto, že lesní školkaři s obavami každoročně očekávají příchod pozdních jarních mrazů, obávají se jejich síly a provádí noční rosení, noc letošního 18. května opět překročila možnosti běžné obrany. Pro produkci klíčících či rašících semenáčků a sazenic byla v některých školkách zcela devastující. Po evidovaných obrovských škodách vzniklých zimním totálním vymrznutím podzimních sítí žaludů a bukovic (a někde i vymrznutím ročních semenáčků dubu) tak přišla další přírodní pohroma, kdy mráz prakticky spálil klíčící semenáčky jedle a buku a u rašících bukových, jedlových a smrkových sazenic způsobil vymrznutí pupenů či zmrznutí výhonů.

Pohled do některých lesních školek tak v době, kdy by se zde mělo všechno

krásně zelenat, není příjemný. Hnědá a černá barva odumřelých výhonů či celých sazenic je deprimující. Lze očekávat, že důsledek mrazových škod (v kumulaci s loňskými květnovými mrazovými škodami) způsobí plošný nedostatek vyprodukovaného sadebního materiálu zejména dubu, ať již letního či zimního. Lokálně se projeví též nedostatek sadebního materiálu jedle a buku a někde i smrku. I když sadební materiál v řadě případů regeneruje a vykáže výškový přírůst, poškození mrazem je takové, že způsobí růst mnohočetných, deformovaných, či nepravých kmínků. Je nepříjemné, že při veškeré snaze o zajištění potřebného množství sadebního materiálu pro zalesňování a obnovu lesů zejména v r. 2013 a 2014 již nyní konstatujeme, že bude třeba hledat vhodná řešení k tomu, aby ztráta některých druhů sadebního materiálu byla závčas plánovitě nahrazena sadebním materiálem takových dřevin, které zatím jarním mrazům odolaly (borovice, modřín, javor klen, habr, aj.)

11.6.2012, Sdružení lesních školkařů ČR, lesniskolkycy.cz

BUK - sije

BUK

LESNÍ ŠKOLKY SEDLČANY

(poškození mrazem z 4.5. 2011, fotografováno 13.5.2011)

Ing. Václav Ptáček

www.lesniskolkysedlcany.cz

JEDLE

JEDLE

Školka Stodůlky (LČR LZ Dobříš, Polesí Višňová), která byla 2 roky po sobě poškozena mrazem (4.5. 2011 a 15.5. 2012). Následky pro **JEDLI** (foto dole) jsou téměř zničující, zatímco **BUK** (nahore) obrazil, nicméně také zpomalil přírůst.

foto: Ing. Jaroslav Jačka

SMRK

MODŘÍN

DOUGLASKA